

СТАНОВИЩЕ

относно

качествата на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Автор на становището: проф. д-р Любчо Варамезов, катедра „Индустриален бизнес и предприемачество”, Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Автор на дисертационния труд: Александър Тихомиров Личев, редовен докторант в катедра „Индустриален бизнес и предприемачество”, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)“

Тема на дисертационния труд: „Предприемачеството в контекста на концепцията за устойчиво развитие“

Основание за изготвяне на становището: Заповед №1058 от 26 октомври 2023 година за състава на научното жури и откриването на процедура по публична защита на дисертационен труд, както и Решение на научното жури на първото си заседание на 02.11.2023 г.

I. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 255 страници. Обемът отговаря на и дори надхвърля общоприетите изисквания за обем на подобен род научно изследване. В структурно отношение се състои от заглавна страница, съдържание, използвани съкращения, списък на таблиците, списък на фигурите, увод, три основни части (глави), заключение, списък на използваната и цитирана литература, приложения. Основният текст съдържа 66 бр. фигури и 7 бр. таблици.

Предмет на изследването са нагласите и поведението на българските индустриални предприемачи в контекста на разбиранятията за устойчиво развитие, а негов обект - съвременните български предприемачи, осъществяващи активност в сектор „С“ - преработваща промишленост.

Целта на изследването е, от една страна, да се изследва актуалното състояние и перспективите за развитие на предприемачеството в България през призмата на устойчивото развитие, а от друга страна - да се изведе и апробира съвременен модел за разгръщане на предприемаческата

активност, основан върху мотивацията за постигане на стабилност и икономически просперитет. За постигането на така поставената цел авторът дефинира 6 изследователски задачи, които са сполучливо обвързани с изследователската цел и позволяват нейното постигане.

Основната изследователска теза, защитавана в дисертационната разработка, се изразява в твърдението, че на съвременния етап разумно осъществяваните трансформации с поемане на отговорности в духа на разбирането за устойчивото развитие, е решаващо условие за дългосрочен успех на собствения бизнес и постигане конкурентни предимства за националната ни икономика. На тази основа авторът дефинира три хипотези, проверени в хода на осъществяване на изследването.

Солучливата формулировка на темата на дисертационния труд улеснява неговото структуриране и развитие на идеите на докторанта. Основните части на дисертационния труд са взаимно свързани и разработени в логическа последователност. Използвани са различни изследователски подходи, методи, както и способи за регистрация на информацията (наблюдение, директно анкетиране, провеждане на интервюта и др.). Методическият инструментариум съответства на целите и задачите на изследването, а ползването му осигурява необходимата за провеждането на анализи и оценки информация, постигането на научноизследователската цел и доказването на тезата на дисертационния труд. Коректно са формулирани ограничения, определящи концептуалната рамка на цялостното научно изследване.

Дисертационният труд съдържа научни и научноприложни резултати, за които ще стане по-късно реч, и е доказателство за притежаваните от автора теоретични знания и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Неговият вид и обем отговарят на изискванията на чл. 68, ал. 1 и 2 от Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Мащабните трансформации в социално-икономическата среда през XX век поставят развитието на предприемаческия бизнес пред проблеми и сериозни предизвикателства, като предоставят и нови възможности за просперитет. Темата за предприемачеството, разглеждана в контекста на устойчивото развитие, е актуална, комплексна, с голям практически

потенциал, обвързана с процеси и тенденции в национален, локален и интернационален мащаб. В допълнение, избраната тема е дисертабилна и позволява на докторанта да разгърне своя изследователски потенциал. Въпреки, че докторант Александър Личев добросъвестно се позовава на други разработки, е коректно да отбележим, че неговото изследване е един оригинал научен труд. Структурата на изложението, като цяло е логически издържана и позволява последователното развитие на дисертационната идея.

В увода докторант Личев изтъква актуалността на тематиката, дефинира обекта, предмета, тезата, целта и задачите на изследването и очертава неговите основни ограничения.

Глава първа има изцяло теоретичен характер. В нея авторът изяснява основните научно-теоретични постановки за същността на предприемачеството и концепцията за устойчивото развитие. Последователно са разгледани еволюцията на понятията „предприемач“ и „предприемачество“, фигурата на предприемача и същността на предприемачеството. Въз основа на формулирани критерии са класифицирани различните фактори за развитие на предприемачеството. Предметът на дисертационното изследване налага изясняване на концепцията за устойчивото развитие, като авторът проследява нейния исторически път, основните ѝ аспекти и критериите и показателите за устойчиво развитие. **Втора** глава има както теоретичен, така и методологичен характер. В нея авторът изяснява възможностите за оценка на устойчивото развитие на предприемачеството в България. Разгледани са различни периоди в развитието на предприемачеството в България и основните показатели на българското индустриално предприемачество, неговото състояние и проблеми. Изградена е концептуална рамка и методология за провеждане на емпирично проучване за установяване на нагласите и поведението на съвременните български предприемачи. **Трета** глава има приложен характер. Изградени са профилите на предприемачите-респонденти и са разкрити основните проблеми в развитието на предприемаческия бизнес. Очертани са приоритети и насоки за устойчиво развитие на предприемачеството в българските условия. Изграден и апробиран е модел устойчиво развитие на предприемачеството. След края на всяка основна част докторантът прави съответните изводи и обобщения.

В **заключението** на дисертационния труд докторантът прави изводи и обобщение на постигнатите резултати, които потвърждават формулираната исследователска теза. Прави и редица препоръки за справяне с идентифицираните в хода на изследването проблеми и предизвикателства.

При разработването на дисертационния труд авторът е спазил правилата на научната етика. Литературните източници са добросъвестно ползвани и коректно цитирани.

Заедно с дисертационния труд докторантът е представил, според изискванията, и автореферат. Той е разработен съгласно обичайната практика, синтезирано и достоверно отразява постиженията на дисертационния труд. Авторефератът допълнително съдържа: справка за научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд; списък на публикациите на докторанта, свързани с темата на дисертационния труд; декларация за оригиналност и достоверност.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа постижения, имащи както чисто научен, така и научно-приложен характер. Основните приноси могат да се формулират така:

- ✓ Разгледани и критично анализирани са различни теоретични постановки за предприемачеството и фигурата на предприемача.
- ✓ Проследено е развитието на предприемачеството у нас и влиянието върху предприемаческата култура.
- ✓ Разработен е методически инструментариум и е проведено емпирично проучване на нагласите и поведението на съвременните български предприемачи.
- ✓ Разработени са профили на предприемачите и са разкрити проблемите в развитието на предприемаческия бизнес у нас.
- ✓ Предложен е модел на устойчиво развитие на предприемачеството.

IV. Бележки и препоръки

Внимателният прочит на ръкописа ми дава основания за следните бележки:

- ✓ Въпросите за предприемачеството, от една страна, и тези за устойчивото развитие, сами по себе си са добре разработени, но остава

впечатлението, че те са механично събрани и връзката между тях е трудно доловима.

✓ В допълнение към по-горе направената бележка следва да се отбележи, че в анкетната карта има един единствен въпрос, свързан с устойчивото развитие, като той по-скоро установява отношението на анкетираните към тази концепция.

✓ Авторът отбелязва, че освен от участниците в анкетното проучване, информацията е набирана и под други форми - от мненията и поведението на още участници в предприемаческата дейност у нас. Съпоставима ли е допълнителната информация на тази, получена от участниците в анкетното проучване?

✓ Не са ясни мотивите за насочване на автора към конкретната икономическа дейност.

Посочването на тези слабости не е самоцел и не омаловажава качествата на дисертационния труд и постигнатите резултати от изследването. Докторант Александър Личев е в началото на своя творчески път и подобни забележки биха били полезни за неговото израстване като изследовател.

V. Обобщено заключение и становище

Представеният за оценяване дисертационен труд е актуално и оригинално научно изследване, с постигнати резултати, представляващи интерес както за науката, така и за практиката. Той има завършен характер, с изпълнени цел и задачи и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на ПРАССА за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Всичко това ми дава достатъчни основания да заявя своя положителен вот и да предложа на уважаемите членове на научното жури да подкрепят присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Александър Тихомиров Личев по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)“.

Свищов
18.11.2023 г.

Изготвил становище
(проф. д-р Л. Варамезо)

